

2. STRATEGIJE OBLIKOVANJA KANONA U HRVATSKOJ KNJIŽEVNOJ PERIODICI 19. ST.

Analiza kanona je, prema već spomenutim riječima G. Jusdanisa (1991: 50), neizbježno historička, što znači da “ide s one strane granica autonomnog teksta i njemu ‘inherentnih’ svojstava i osobina, te tumači kako su ti tekstovi bili i jesu preuzimani i u koje su svrhe korišteni u specifičnim institucionalnim okvirima, poput sveučilišta, izdavača, novina, časopisa, čitaonica i knjižara. Takvo istraživanje ne pita o tome što tekst znači već radije kako je i zašto počeo značiti to što znači kroz različita razdoblja i prostore u zajednici.” U tom smislu ćemo u nastavku razmotriti osnovne strategije rada na književnom kanonu unutar nastajuće nacionalne i diskurzivne zajednice. To, prije svega, znači da ćemo pratiti zasnivanje područja/polja; slijediti percepciju kontinuiteta i tradicije (definiranje književnog i kulturnog područja) u časopisnoj praksi, razvoj standarda u jeziku i književnosti te odnos prema regionalnim razlikama. Osim toga, slijedeći proces autonomizacije književnosti istaknut ćemo uvjete u kojima se pojavljuju pojmovi nacionalne i svjetske književnosti, definira status instanci “književnog života”: autora, čitatelja i djela, kao i odnos književnosti i pismenosti. Kroz to će se ustanoviti i profiliranje autorske funkcije: oblikovanje kulta ličnosti, značenje pojma genija; status književnog djela – selektivnost u izboru, uvođenje estetskih kriterija u vrednovanje književnog teksta: razdvajanje “visoke” i “niske” (trivijalne i uzvišene) književnosti; diferenciranje pojma ukusa; profiliranje izdavača prema čitateljskim slojevima (Akademija,

Matica, Društvo sv. Jeronima). Osim toga, razmotrit ćemo faktore valorizacije djela: od čitatelja do kritike i znanosti te ustanoviti načela razlikovanja među čitateljstvom koja proizvode i podupiru, među ostalim i klasnu diferencijaciju. Profiliranje kritike i znanosti, ponajprije filologije, kako će se vidjeti, presudno je usmjerilo akumulaciju simboličkog kapitala unutar zajednice, odnosno dinamiku zadobivanja autonomije književnog polja. Time se ti faktori “standardizacije kulture” (N. Stančić) posredno odražavaju i na legitimaciju kulture i književnosti u širem društvenom sustavu. Naposljetku, proces oblikovanja kanona, kao rezultat dinamike polja, usmjerava i proizvodi niz klasnih, nacionalnih i rodni identiteta i razlikovanja. Disperzirani i nelinearni odnosi moći koji se pritom ustanovljuju predodređuju status pojedinaca i grupacija unutar polja, kao i njihove posljedične polemike, osobne sukobe i pojedinačne interese koji borbu za mjesto i održanje mjesta unutar polja čine sredstvom održavanja kulturne vitalnosti zajednice.